

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

VUODEN 2017 JHT-TUTKINNON ARVOSTELUPERUSTEET

Arvosteluperusteissa on kuvattu seikat, joiden perusteella on annettu pisteitä. Arvosteluperusteet eivät ole mallivastaus. Arvosteluperusteissa ei ole esitetty täydellisesti kaikkia hyväksyttäviä näkökohtia tai vastauksia tehtäviin. Vastausten arvostelussa on voinut saada lisäpisteitä riittävän perustelluista ja olennaisista havainnoista, vaikka niitä ei ole mainittu arvosteluperusteissa.

Arvosteluperusteissa esitetyt lainsäädännön sekä hyvän tilintarkastustavan ja hyvän kirjanpitoavan tulkinnat liittyvät kunkin tehtävän vastausten arvosteluun vain tässä tutkinnossa. Arvosteluperusteiden tulkintoja ei voi esittää PRH:n tilintarkastusvalvonnan kannanottoina muissa asiayhteyksissä.

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

Tehtävä 1 (60 pistettä)

				Arvostelu			
	1. Tarkastettu asia	2. Tarkastushavainto, perusteltu arviointi ja korjausmenettely	3. Vaikutus raportointiin (Kerro mitä, missä ja miten raportoidaan, jos virhettä tai puutetta ei korjata)	1.	2.	3.	Yht.
1.	Hallinto, taloussuunnitelman tasapaino, alijäämän kattamisvelvollisuus	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Kaupunginhallitus oli valmistellut valtuuston päätettäväksi alijäämäisen taloussuunnitelman ja taseeseen kertyneen alijäämän kattamisen sijaan kertynyt alijäämä tulee kasvamaan päätetyn taloussuunnitelman toteutuessa. Taloussuunnitelman alijäämäisyys käy ilmi valtuuston päätöksen liitteenä olevasta taloussuunnitelmasta ja alijäämän kattamisvelvollisuus taseeseen kertyneestä alijäämästä. Säädösviittaus tai muu peruste: Kuntalaki (410/2015) 13:110.3 § Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.	Tilintarkastuskertomus Muistutus kuntalain vastaisen taloussuunnitelman valmistelusta ja alijäämän kattamisvelvollisuuden laiminlyönti taloussuunnitelman valmistelussa (tilivelvolliset kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja) - Vaikutus vastuuvapauslausumaan: kielteinen lausuma muistutuksen kohteena oleville tilivelvollisille.	3,0	2,0	1,0	6,0

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

		Kuntalain 148 § mukaan 110 §:n 3 momentissa säädettyä velvollisuutta kattaa kunnan taseeseen kertynyt alijäämä sovelletaan ensimmäisen kerran tilikauden 2015 tilinpäätöksessä taseeseen kertyneeseen alijäämään. Sen estämättä, mitä 110 §:n 3 momentissa säädetään velvollisuudesta kattaa kunnan taseeseen kertynyt alijäämä, alijäämän tulee olla katettu viimeistään tilikauden 2022 tilinpäätöksessä, jos kunnan taseeseen kertynyt alijäämä on tilikauden 2015 tilinpäätöksessä yli 500 euroa asukasta kohden. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen kuntalain 65 §:n 3 momentin säännöksiä taloussuunnitelman yhteydessä alijäämän kattamiseksi päätetyistä yksilöidyistä toimenpiteistä sovelletaan vuoden 2016 loppuun. Korjausmenettely: Kaupunginhallituksen tulisi valmistella valtuuston päätettäväksi tasapainoinen taseen alijäämät kattava enintään neljän vuoden pituinen taloussuunnitelma sisältäen yksilöidyt toimenpiteet, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.					
2.	Hallinto, takauksen myöntäminen kilpailutilanteessa markkinoilla toimivan yhteisön velasta	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Kaupunginhallitus oli päätöksellään 29.1.2016 34 § valmistellut valtuuston päätettäväksi takauksen, joka myönnettiin päätöksen perusteella kilpailutilanteessa markkinoilla toimivan yhteisön velasta. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 15.2.2016 15 § kaupunginhallituksen esityksen.	Tilintarkastuskertomus Muistutus kuntalain vastaisen takauspäätöksen valmistelusta (tilivelvolliset kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja)	3,0	2,0	1,0	6,0

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

		Säädösviittaus tai muu peruste: Kuntalaki 15:129.2 § Kunta voi myöntää takauksen tai muun vakuuden kilpailutilanteessa markkinoilla toimivan yhteisön velasta tai muusta sitoumuksesta ainoastaan, jos yhteisö kuuluu kuntakonserniin tai se on kuntien tai kuntien ja valtion yhteisessä määräysvallassa. Takauspäätöksestä ilmi käyvien seikkojen ja mm. toimintakertomuksesta ilmi käyvän kunnan työllisyys-tilanteen perusteella myöskään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan mukaiset sallitut tuet eivät tule kyseeseen. Korjausmenettely: Hallituksen tulee valmistella päätös uudelleen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi (päätöksen peruminen), eikä päätöstä tule panna täytäntöön.	- Vaikutus vastuuvapauslausumaan: kielteinen lausuma muistutuksen kohteena oleville tilivelvollisille.				
3.	Hallinto, sijoitustoiminnan periaatteissa määritellyn riskitason ylitys	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Kaupunginvaltuuston kokouksen 15.2.2016 päätöksen 16 §:ssä määriteltiin sijoitustoiminnan sallitut sijoituskohteet ja riskitasot. Päätöksen mukaan sallittuja kohteita ovat pääomaturvatut matalan riskin korkosijoitukset ja -talletukset. Tilintarkastusassistentin työpapereista käy ilmi, että talousjohtaja oli sijoittanut varoja korkean riskin osakerahastoihin ja näin ollen ylittänyt valtuuston määrittelemän riskitason ja valtuuston sallimat sijoituskohteet.	Tilintarkastuskertomus Muistutus valtuuston päätöksen vastaisesta sijoituksen tekemisestä (tilivelvollinen talousjohtaja) - Vaikutus vastuuvapauslausumaan: kielteinen lausuma muistutuksen kohteena olevalle tilivelvolliselle.	3,0	2,0	1,0	6,0

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

		Säädösviittaus tai muu peruste: Kuntalain (365/1995) 2:13:n 2. momentin mukaan valtuuston tulee päättää mm. talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista. Korjausmenettely: Sijoitukset tulee tehdä valtuuston hyväksymien riskitasojen ja sallittujen sijoituskohteiden puitteissa.					
4.	Tilinpäätös, kuntayhtymän purkautumisen kirjaaminen	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Tilintarkastusassistentin työpaperin ja tilinpäätöksen satunnaisten tuottojen ja kuntayhtymäosuusien perusteella kuntayhtymän purkautumisen seurauksena kunnalle maksettu jako-osuus kirjattiin kokonaisuudessaan satunnaiseksi tuotoksi. Kuntayhtymäosuuden euromäärä 1 080 125 käy ilmi tilintarkastusassistentin työpaperista kohdasta konsernitilinpäätöksen tarkastus. Kirjanpitolain ja kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta kohdan 9.2. mukaisesti saatu jako-osuus tulee kirjata kunnan tilinpäätöksessä kuntayhtymäosuuden hankintamenon vähennykseksi ja hankintamenon ylittävä osa luovutusvoitoksi tuloslaskelmaan. Liitetiedon pysyvien vastaavien sijoitusten perusteella voi todeta, että kuntayhtymäosuus sisältyy edelleen taseeseen.	Tilintarkastajan muu raportointi	1,5	1,5	1,0	4

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

	Tilintarkastusassistentin työpaperin mukaan ja kaupungin tilinpäätöksessä tehdyn virheellisen kirjauksen seurauksena kuntayhtymäosuus on edelleen jouduttu eliminoimaan konsernitilinpäätöksessä. Työpaperin mukaan konsernin edellisten tilikausien ylijäämä oli Päihdehuoltokuntayhtymän osalta 216 086 euroa, joten luovutusvoitto konsernissa vastaa kaupungin tilinpäätöksen luovutusvoittoa. Korjausmenettely: Kirjataan saatu jako-osuus kuntayhtymäosuuden hankintamenon vähennykseksi ja hankintamenon ylittävä osalta satunnaiseksi tuotoksi tuloslaskelmaan. Per satunnaiset tuotot 1 080 125 eur An kuntayhtymäosuudet 1 080 125 eur Korjataan pysyvien vastaavien sijoituksista annettua liitetietoa vastaavasti kirjaamalla kuntayhtymäosuuksien vähennykset -riville 1 080 125 euroa. Vastaavasti kirjanpitoarvo 31.12. pienenee tällä summalla. Konsernin osalta kuntayhtymä tulee jättää yhdistelemättä ja huomioida edellä mainittu korjaus ennen kuin kaupungin tilinpäätös yhdistellään konserniin. Luovutusvoitto kaupungin tilinpäätöksessä vastaa konsernin luovutusvoittoa ja konsernin osuutta Päihdehuoltokuntayhtymän ylijäämästä, joten kaupungin tilinpäätökseen kirjattua myyntivoittoa ei ole tarpeen oikaista konsernitilinpäätöksessä.					

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

		Satunnaisten tuottojen liitetietoa tulee korjata sekä kaupungin että konsernin osalta.					
5.	Tilinpäätös, verotulot suoriteperusteen mukaan	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Tilintarkastusassistentin työpaperin mukaan tammikuun 2017 verotilitys on kirjattu tilikaudelle 2016. Myös tilinpäätöksen laatimista koskevien liitetietojen mukaan menot ja tulot on kirjattu suoriteperusteisesti. Kirjanpitolausakunnan kuntajaoston yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta kohdan 6.1 mukaan kunnan verotulot kirjataan tilinpäätöksessä verohallinnon tilitysten suoritusajankohdan mukaan ao. tilikauden verotuloksi. Korjausmenettely: Kirjataan tammikuun verotilitys pois tilikauden 2016 verotuloista ja maksuperusteen mukaan vasta tilikaudelle 2017. Per Verotulot 5 405 580 eur An siirtosaamiset 5 405 580 eur	Tilintarkastuskertomus Tarkastuksen tuloksissa havaintona. Muistutus siitä, että tilinpäätöstä ei ole laadittu sitä koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti (tilivelvolliset kaupunginjohtaja ja kaupunginhallitus) Virheen ylittäessä olennaisuusrajan esitetään, että tilinpäätöstä ei hyväksytä. - Vaikutus vastuuvapauslausumaan: kielteinen lausuma muistutuksen kohteena olevalle tilivelvolliselle	3,0	2,0	1,0	6,0
6.	Tilinpäätös, lainasaamisen alaskirjaus	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Tilintarkastusassistentin työpaperin mukaan kaupparekisteriin mukaan Alueen kiinteistökehitys Oy:n oma pääoma on rekisteröity menetetyksi. Lisäksi assistentin laatimasta lainayhteenvedosta käy ilmi, ettei yhtiö ole koskaan lyhentänyt lainaa. Tilintarkastusassistentin työpaperin mukaan lainan juoksuaika on 4–8 vuoden	Tilintarkastajan muu raportointi	1,5	1,5	1,0	4,0

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

		välillä eikä lainaan liity vakuutta. Näillä tiedoilla on perusteltua arvioida, että saamisen menetyksen realisoituminen on todennäköistä. Kirjanpitolain 5:2.1 momentin mukaan taseeseen merkitään saamiset nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon. Kirjanpitolautakunnan 1827/28.10.2008 mukaan, jos saamisen menetyksen realisoituminen on todennäköistä (50–95%) tulee saaminen kirjata kuluksi. Korjausmenettely: Kirjataan lainasaaminen 650 000 euroa Alueen kiinteistökehitys Oy:ltä kuluksi. Per rahoituskulut 650 000 eur An lainasaamiset 650 000 eur					
7.	Konsernitilinpäätös, tilinpäätöksen laajuus, yhdistelemättä jätetty tytäryhtiö, tytäryhtiöosakkeiden arvostus	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Konsernitilinpäätöksen liitetiedon (konsernitilinpäätöksen laajuus) mukaan kaupungin 100-prosenttisesti omistamaa Alueen Asunnot Oy:tä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen. Tilintarkastusassistentin työpaperin mukaan yhtiön oma pääoma on -3 109 081 euroa ja vieras pääoma on 5 711 144 euroa, joten yhdistelemättä jättäminen on vaarantanut oikean ja riittävän kuvan taloudellisesta asemasta. Samoin näiden tietojen perusteella on ilmeistä, että Alueen Asunnot Oy:n osakkeet 500 000 euroa kaupungin taseessa tulee kirjata kuluksi.	Tilintarkastuskertomus Tarkastuksen tuloksissa havaintona konsernitilinpäätöstä koskien. Muistutus siitä, että konsernitilinpäätöstä ei ole laadittu sitä koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti (tilivelvolliset kaupunginjohtaja ja kaupunginhallitus) Virheen ylittäessä konsernitilinpäätöksen	3,0	2,0	1,0	6,0

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

		Tytäryhteisön tilinpäätös saadaan kirjanpitolain 6:3.1 §:n mukaan jättää yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen, jos yhdistelemättä jättäminen ei vaaranna oikean ja riittävän kuvan antamista konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tytäryhteisön yhdistelemättä jättämisessä tulee ottaa huomioon varovaisuuden periaate. Poikkeamisperustetta tulee soveltaa suppeammin tappiollisiin tytäryhteisöihin kuin voittoa tuottaviin tytäryhteisöihin. Kirjanpitolain 5:13:n mukaan, jos pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen tai sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus on kirjattava arvonalennuksena kuluksi. Korjausmenettely: Yhdistellään Alueen Asunnot Oy konsernitilinpäätökseen. Yhdistely vähentää konsernin omaa pääomaa 3 109 081 euroa ja lisää konsernin vierasta pääomaa 5 711 144 euroa Kirjataan kaupungin taseessa olevat yhtiön osakkeet kuluksi. Per arvonalentumiset 500 000 euroa An pysyvien vastaavien sijoitusten osakkeet ja osuudet 500 000 euroa Eliminoidaan alaskirjaus konsernissa. Per pysyvien vastaavien sijoitusten osakkeet ja osuudet 500 000 euroa	olennaisuusrajan esitetään, että tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä ei hyväksytä. - Vaikutus vastuuvapauslausumaan: kielteinen lausuma muistutuksen kohteena olevalle tilivelvolliselle. Tilintarkastajan muu raportointi - Yhtiön osakkeiden alaskirjauksen ja alaskirjauksen eliminoinnin puuttuminen konsernissa				

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

		An arvonalentumiset 500 000 euroa					
8.	Hallinto, talousarvion toteutuminen	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Talousarvion toteutumataulukon mukaan valtuustoon nähden sitovista talousarvion eristä on ylittynyt: erikoissairaanhoidon toimintakate ylitys 2,5 miljoonaa euroa sekä opetuspalveluiden toimintakate ylitys 2,2 miljoonaa euroa. Nämä ylitykset ovat määrältään olennaisia verrattuna olennaisuusrajaan. Säädösviittaus tai muu peruste: Kuntalaki 13:110.5 Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Toimielin ei saa ylittää sille talousarviossa osoitettua määrärahaa, ja mikäli määräraha osoittautuu riittämättömäksi, talousarviota on muutettava. Tilivelvollisia näillä toimialoilla ovat erikoissairaanhoidon osalta sosiaali- ja terveyslautakunta sekä sosiaali- ja terveysjohtaja ja opetuspalveluiden osalta tilivelvollisia ovat sivistys- ja vapaa-aikalautakunta sekä sivistysjohtaja, mikä on kerrottu toimintakertomuksessa. Korjausmenettely: Syntyneet talousarvion ylitykset pitää viedä valtuuston hyväksyttäväksi ennen tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauksien myöntämistä. Mikäli ylityksiä ei hyväksytä, ei vastuuvapautta voida myöntää.	Tilintarkastuskertomus - Lisätieto talousarvion ylityksistä - Vaikutus vastuuvapauslausumaan: ehdollinen vastuuvapauslausuma kohdistuen sosiaali- ja terveyslautakuntaan sekä sosiaali- ja terveysjohtajaan ja sivistys- ja vapaa-aikalautakuntaan sekä sivistysjohtajaan.	3,0	2,0	1,0	6,0
9.	Hallinto. hankintavaltuuden ylitys	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Tilintarkastusassistentin työpaperin mukaan tekninen johtaja on päättänyt 19.12.2016 rakennusurakasta arvoltaan 4 326 000 euroa. Kaupunginvaltuusto on	Tilintarkastuskertomus Muistutus valtuuston määrittelemän	3,0	2,0	1,0	6,0

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

		päivittänyt hallintosääntöä 15.2.2016 17 § ja määritellyt teknisen johtajan päätösvaltuuden maksimiksi rakennusurakoissa 200 000 euroa. Säädösviittaus tai muu peruste: Kuntalain (365/1995) 2:13 mukaan valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. 2. momentin mukaan valtuuston tulee päättää mm. päättää hallinnon järjestämisen perusteista. Tekninen johtaja on ylittänyt valtuuston hallintosäännössä määrittelemän toimivallan. Korjausmenettely: Hankinnasta tulee päättää toimivaltaisessa elimessä.	hankintavaltuuden ylittämisestä (tilivelvollinen tekninen johtaja) - Vaikutus vastuuvapauslausumaan: kielteinen lausuma muistutuksen kohteena olevalle tilivelvolliselle.				
10.	Tilinpäätös, liitetiedot, vuokrasopimusten ja kiinteistöleasing-sopimuksen puuttuminen taloudellisista vastuista	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Tilintarkastusassistentin työpaperin mukaan kunnalla on määräaikaista vuokrasopimuksia, joissa kunnan vuokravastuu on 300 000 euroa ja kiinteistö-leasingsopimus, johon kaupunki on sitoutunut vuoteen 2034 asti ja johon liittyen kaupungin vastuu on 1 085 000 euroa. Näitä ei ole esitetty liitetietona. Säädösviittaus tai muu peruste: Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston liitetietoyleisohjeen kohdan 6. mukaan taseeseen sisällyttämättömistä vastuusitoumuksista ja vastuista on esitettävä liitetietona vuokrasopimusten mukaisten vuokrien jäljellä olevien määrien yhteissumma,	Tilintarkastajan muu raportointi	1,25	1,25	0,5	3

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

		jos se on merkittävä. Korjausmenettely: Lisätään puuttuvat vuokravastuut ja rahoitus-leasingvastuut liitetietoihin.					
11.	Investointivaraus	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Tilikauden tuloksen käsittelyesityksen mukaan tilikauden tuloksesta kirjattaisiin investointivaraus 1 400 000 euroa. Esityksen mukaista investointivarausta ei kuitenkaan ole kirjattu tilinpäätökseen. Säädösviittaus tai muu peruste: Kirjanpitolain mukaan tilinpäätöksessä saadaan tehdä investointi-, toiminta- tai muu sellainen verotusperusteinen varaus (KPL 5:15). Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston taseyleisohjeen kohdan 6.2 mukaan kunnassa tulee kysymykseen investointivaraus, joka saadaan tehdä pysyvien vastaavien vastaista hankintamenoa varten, vaikka varauksen tekemiseen ei olisi kirjanpitolaissa tarkoitettua verotusperusteista syytä. Investointivarauksen avulla kunta voi varautua tulevana vuosina tehtävään kuntatalouden kannalta merkittävään investointiin keräämällä sitä varten tuloja etukäteen. Investointivarauksella katettava kohde on yksilöitävä kunnan taloussuunnitelmassa. Korjausmenettely: Kirjataan tulosvaikutteisten virheiden korjaamisen jälkeen enintään tilikauden tuloksen suuruinen investointivaraus.	Tilintarkastajan muu raportointi	1,0	0,5	0,5	2

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

12.	Selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella ja voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyys	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Kaupungin taseesta käy ilmi, että taseessa on kattamatonta alijäämää. Toimintakertomuksessa ei ole esitetty selvitystä talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi. Säädösviittaus tai muu peruste: Kuntalaki (410/2015) 115 § 2. momentti. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi. Korjausmenettely: Lisätään toimintakertomukseen selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.	Tilintarkastajan muu raportointi ¹	1,25	1,25	0,5	3

¹ Jos kokelas on esittänyt raportointina asian nostamisen tilintarkastuskertomukseen, on siitä annettu vastaavat pisteet tehtävässä 1.

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

13.	Tilinpäätöksen laatiminen ja allekirjoitus	Tarkastushavainto ja perusteltu arviointi: Tilinpäätöksestä käy ilmi, että se on laadittu ja allekirjoitettu kaupunginhallituksessa 21.4.2017. Kuntalain (410/2015) 113 § mukaan kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä. Korjausmenettely: Tilinpäätös tulee laatia kuntalaissa määritellyn määräajan puitteissa. Ei korjattavissa.	Tilintarkastajan muu raportointi ²	1,0	0,5	0,5	2															
14	Yhteenveto ja vaikutuksen arviointi	Vaikutus tilikauden tulokseen ja omaan pääomaan Kaupungin tilinpäätös: Tilikauden ylijäämä 31.12.2016: 9 663 tuhatta euroa Yksittäin olennaiset ja yksittäin epäolennaiset virheet (tuhatta euroa): <table><tr><td>Havainto</td><td>Vaikutus yli/ali-jäämään</td><td>Vaikutus omaan pääomaan</td></tr><tr><td>4.</td><td>-1 080</td><td>-1 080</td></tr><tr><td>5.</td><td>- 5 406</td><td>-5 406</td></tr><tr><td>6.</td><td>-650</td><td>-650</td></tr><tr><td>7</td><td>-500</td><td>-500</td></tr></table>	Havainto	Vaikutus yli/ali-jäämään	Vaikutus omaan pääomaan	4.	-1 080	-1 080	5.	- 5 406	-5 406	6.	-650	-650	7	-500	-500		0,5	0,25	0,25	1,0
Havainto	Vaikutus yli/ali-jäämään	Vaikutus omaan pääomaan																				
4.	-1 080	-1 080																				
5.	- 5 406	-5 406																				
6.	-650	-650																				
7	-500	-500																				

² Jos kokelas on esittänyt raportointina asian nostamisen tilintarkastuskertomukseen, on siitä annettu vastaavat pisteet tehtävässä 1.

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

	Jos virheet korjattaisiin, tilikauden ylijäämä olisi 2 028 tuhatta euroa. Virheet yhteensä vaikuttavat tilikauden tulokseen ja omaan pääomaan 7 635 tuhatta euroa huonontavasti (olennaisuusraja 1,5 miljoonaa euroa) Konsernitilinpäätös: Konsernin tilikauden ylijäämä 31.12.2016: 9 798 tuhatta euroa Yksittäin olennaiset ja yksittäin epäolennaiset virheet (tuhatta euroa): <table><tr><th>Havainto</th><th>Vaikutus yli/ali-jäämään</th><th>Vaikutus omaan pääomaan</th></tr><tr><td>4.</td><td>-1 080</td><td>-1 080</td></tr><tr><td>5.</td><td>-5 405</td><td>-5 405</td></tr><tr><td>6.</td><td>-650</td><td>-650</td></tr><tr><td>7.</td><td></td><td>-3 109</td></tr></table> Jos virheet korjattaisiin, konsernin tilikauden ylijäämä olisi 2 663 tuhatta euroa. Virheet yhteensä vaikuttavat tilikauden tulokseen 7 135 tuhatta euroa huonontavasti ja omaan pääomaan 10 244 tuhatta euroa huonontavasti (olennaisuusraja 2 miljoonaa euroa) Virheillä on olennaista vaikutusta tilinpäätökseen kaupungin sekä konsernin osalta.	Havainto	Vaikutus yli/ali-jäämään	Vaikutus omaan pääomaan	4.	-1 080	-1 080	5.	-5 405	-5 405	6.	-650	-650	7.		-3 109					
Havainto	Vaikutus yli/ali-jäämään	Vaikutus omaan pääomaan																			
4.	-1 080	-1 080																			
5.	-5 405	-5 405																			
6.	-650	-650																			
7.		-3 109																			

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET (100 pistettä)

		Johtopäätös: Tilinpäätöstä ei voida esittää hyväksyttäväksi.					
			Yhteensä enintään 60 pistettä				

Tehtävä 2 (15 pistettä)**Pisteet:****TILINTARKASTUSKERTOMUS****Oikea
tilin-
tarkastus-
kertomus
-malli-
pohja
1,0****Urholan kaupungin kaupunginvaltuustolle**

Olemme tarkastaneet Urholan kaupungin hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää kaupungin taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailun ja toimintakertomuksen. Lisäksi tilinpäätökseen kuuluva konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman, konsernin rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot.

Kaupunginhallitus ja muut tilivelvolliset ovat vastuussa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta tilikaudella. Kaupunginhallitus ja muu konsernijohto vastaavat kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta ja siitä, että tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot kaupungin tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja ovat toimintakertomuksessa tehneet selkoa kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisestä.

Olemme tarkastaneet tilikauden hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti olennaisten virheiden ja puutteiden havaitsemiseksi ja raportoimiseksi tarkastuksen tuloksina. Hallinnon tarkastuksessa olemme selvittäneet toimielinten jäsenten ja tehtäväalueiden johtavien viranhaltijoiden toiminnan lainmukaisuutta. Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisen asianmukaisuutta olemme tarkastaneet ottaen huomioon toimintakertomuksessa niistä esitetyt selonteot. Lisäksi olemme tarkastaneet valtionosuuksien perusteista annettujen tietojen oikeellisuutta. Olemme tehneet tarkastuksen riittävän varmuuden saamiseksi siitä, onko hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa olemme tarkastaneet riittävässä laajuudessa sen toteutukseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä eikä puutteita.

Tarkastuksen tulokset

Muistutuksena esitämme, että kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja ovat valmistelleet valtuuston päätettäväksi kuntalain vastaisen alijäämäisen taloussuunnitelman ja laiminlyöneet velvollisuutensa valmistella kuntalain mukainen taloussuunnitelma, jossa on yksilöity toimenpiteet, joilla taseeseen kertynyt alijäämä katetaan enintään neljän vuoden kuluessa.

1,0

Muistutuksena esitämme, että kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja ovat valmistelleet valtuuston päätettäväksi takauksen, joka myönnettiin päätöksen perusteella kuntalain vastaisesti kilpailutilanteessa markkinoilla toimivan yhteisön velasta.

1,0

Muistutuksena esitämme, että talousjohtaja on sijoittanut kaupungin varoja 5 miljoonaa euroa vastoin kaupunginhallituksen sijoitustoiminnan periaatteissa määrittelemiä sallittuja sijoituskohteita ja -riskejä.

1,0

Muistutuksena esitämme, että tekninen johtaja on päättäessään urakoitsijan valinnasta 19.12.2016 47 § ylittänyt kaupunginvaltuuston hallintosäännössä määrittelemän toimivallan. 1,0

Vuoden 2016 talousarvion sitovia määrärahoja on ylitetty eräiden tehtäväalueiden kohdalla. Seuraavat poikkeamat on katsottava olennaisiksi: sosiaali- ja terveystaloutakunta, toimintakatteen ylitys erikoissairaanhoidossa 2,5 miljoonaa euroa sekä sivistys- ja vapaa-aikalautakunta, toimintakatteen ylitys opetuspalveluissa 2,2 miljoonaa euroa. Tilivelvollisia erikoissairaanhoidon osalta ovat sosiaali- ja terveystaloutakunta sekä sosiaali- ja terveysjohtaja. Opetuspalveluiden osalta tilivelvollisia ovat sivistys- ja vapaa-aikalautakunta sekä sivistysjohtaja. 1,0

Muilta osin kaupungin hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on järjestetty asianmukaisesti. 0,5

Valtionosuuksien perusteista annetut tiedot ovat oikeita.

Kaupungin tilinpäätökseen on kirjattu verotuloiksi tammikuussa 2017 tilitettyjä veroja 5 405 580 euroa, jotka eivät kuulu tilikaudelle 2016. Konsernitilinpäätökseen on jätetty yhdistelemättä Alueen Asunnot Oy. Yhdistelemättä jättämisen seurauksena konsernin oma pääoma on 3 109 081 euroa liian suuri ja konsernin vieraasta pääomasta puuttuu 5 711 144 euroa. Muistutuksena esitämme, että tilinpäätöstä ei ole verotulojen kirjaamisen osalta ja konsernitilinpäätöstä tytäryhtiön yhdistelemättä jättämisen seurauksena laadittu niitä koskevien säännösten mukaisesti. Muilta osin kunnan tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös on laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. 1,0
1,0
1,0
1,0
0,5

Lausunnot tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä

Tilinpäätöksessä ja konsernitilinpäätöksessä havaittujen virheiden vuoksi emme puolla tilinpäätöksen hyväksymistä. 1,0

Tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen liittyvän muistutuksen vuoksi emme puolla vastuuvapautta kaupunginhallituksen jäsenille ja kunnanjohtajalle. 0,5

Takauksen antamiseen liittyvän muistutuksen vuoksi emme puolla vastuuvapauden myöntämistä kaupunginhallitukselle ja kaupunginjohtajalle. 0,5

Alijäämäiseen taloussuunnitelmaan liittyvän muistutuksen vuoksi emme puolla vastuuvapauden myöntämistä kaupunginhallitukselle ja kaupunginjohtajalle. 0,5

Valtuuston sijoitustoiminnan periaatteiden vastaisten sijoitusten vuoksi emme puolla vastuuvapauden myöntämistä talousjohtajalle. 0,5

Valtuuston hallintosäännössä määrittelemän toimivallan ylittämisen vuoksi emme puolla vastuuvapauden myöntämistä tekniselle johtajalle. 0,5

Esitämme vastuuvapauden myöntämistä muille tilivelvollisille tarkastamaltamme tilikaudelta edellyttäen, että valtuusto hyväksyy tarkastuksen tuloksina mainitut talousarviopoikkeamat. 0,5

Urholassa 31.5.2017

Tehotilkkarit Oy
Tilintarkastusyhteisö

Seppo Suurpiirto
JHT

Tehotilkkarit Oy
Y-tunnus 6543210-1
Kotipaikka Helsinki
Osoite Tilikirjankatu 16, 00180 Helsinki

**Yhteensä
15,0**

Tehtävä 3. (10 pistettä)

3.1 (5,0 pistettä)

Asia voi tulla yhtiön omistajan päätettäväksi ensinnäkin yhtiön hallituksen aloitteesta yhtiökokoukseen. Osakeyhtiölain (624/2006) 6:7:n mukaan yhtiön hallitus voi saattaa hallituksen tai toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvan asian yhtiökokouksen päätettäväksi.

Valtio-omistaja, jota tässä tapauksessa edustaa ministeriö, voi ottaa asian päätettäväkseen myös ilman yhtiön hallituksen aloitetta. Osakeyhtiölain 5:2:ssa säädetään, että osakkeenomistajat voivat yksimielisinä tehdä yksittäistapauksessa päätöksen hallituksen tai toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvassa asiassa. On kuitenkin huomattava, että tällöinkin tulevat sovellettaviksi osakeyhtiölain 5:1:n säännökset päätöksen muotomääräyksistä (ks. HE 109/2005 vp; osakeyhtiölain 5:2:n perustelut). Yhtiön johdolle osoitettu ministerin vapaamuotoinen tahdonilmaus ei näitä muotovaatimuksia todennäköisesti täytä.

Valtio-omistajan edustajana omistajaohjauksesta vastaava ministeri voi osakeyhtiölain 5:2:n nojalla tehdä päätöksen yhtiön hallituksen tai toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvassa asiassa. Päätöksessä on noudatettava osakeyhtiölain muotomääräyksiä. Toimielinten tavanomaisesta toimivallanjaosta poikkeaminen voi kuitenkin hämärtää vastuusuhteita yhtiössä (ks. Valtioneuvoston oikeuskanslerin päätös 11.2.2014). Myös OECD:n ohjeistuksen mukaan valtio-omistajan tulee taata valtionyhtiöiden johdon toiminnallinen itsenäisyys. Näin ollen valtionyhtiöiden hyvän hallintotavan mukaista olisi se, että omistajaohjauksesta vastaava ministeri käyttäisi päätösvaltaansa pidättyvästi yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta.

3.2 (2,0 pistettä)

Valtionyhtiöiden omistajaohjausta ja sen rajoja sekä asiaa koskevaa valvontaa määrittäviä keskeisiä oikeussäädöksiä ovat Suomen perustuslaki (731/1999), laki valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta (1368/2007) sekä osakeyhtiölaki (624/2006). Perustuslain julkisen talouden valvontaa koskeva säännös (90 §) ulottuu myös valtion omistajaohjauksen valvontaan. Lisäksi perustuslaissa säädetään ministerin yleisestä parlamentaarisesta vastuunalaisuudesta suhteessa eduskuntaan.

Omistajaohjauslaissa säädetään muun muassa niistä tehtävistä, joita omistajaohjausvaltaa käyttävälle ministeriölle sekä valtioneuvostolle kuuluu. Samoin laissa säädetään tilanteista, joissa valtion omistusosuuden muuttamiselle yhtiössä vaaditaan eduskunnan suostumus. Osakeyhtiölaissa asetetaan omistajaohjaukseen liittyen säännökset esimerkiksi osakeyhtiön omistajien ja yhtiön johdon roolista ja tehtävistä.

Muita valtion omistajaohjauksen sääntely- ja ohjausvälineitä ovat muun muassa valtioneuvoston periaatepäätös valtion omistajapolitiikasta sekä OECD:n hyvän hallinnon ohjeistus valtionyhtiöille (OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises).

3.3 (3,0 pistettä)

Eduskunnan tarkastusvaliokunta voisi ryhtyä laatimaan kyseistä mietintöä oma-aloitteisesti. Eduskunnan tarkastusvaliokunnalla on muista erikoisvaliokunnista poiketen mahdollisuus ottaa omasta aloitteestaan asioita käsiteltäväkseen ja saattaa merkittävät valvontahavaintonsa mietinnössään suoraan täysistunnon käsiteltäväksi (eduskunnan työjärjestys 31 a §, tarkastusvaliokunnan perustamista koskeva HE 71/2006 vp). Käytännössä tarkastusvaliokunta voisi saada virikkeen

mietinnön laatimisen aloittamiseen esimerkiksi omistajaohjausta koskevien Valtiontalouden tarkastusviraston kertomusten käsittelyn yhteydessä.

Perustuslain (731/1999) 90 §:n mukaan tarkastusvaliokunnan tulee saattaa eduskunnan tietoon merkittävät valvontahavaintonsa. Tarkastusvaliokunta voi mietinnössään esittää eduskunnan täysistunnon hyväksyttäväksi kannanottoja, joissa veloitetaan valtioneuvostoa ja ministeriöitä ryhtymään tiettyihin toimiin. Yleisesti ottaen valiokunnan mietinnön perustelut katsotaan eduskuntakäsittelyn aikana hyväksytyiksi, jollei eduskunta toisin päättä (eduskunnan työjärjestys 64 §).

Tehtävä 4. (10 pistettä)

4.1 (4,0 pistettä)

Kunnalle maksettava valtionosuus määräytyy laskennallisista perusteista. Keskeinen kriteeri on ensinnäkin kunnan asukkaiden määrä. Toiseksi asiaan vaikuttavat ikäluokittain määritetyt perushinnat, jotka kerrotaan kunnan asukkaiden määrällä. Kunnalle maksettavaa valtionosuutta korottavat erilaiset lisäkriteerit, joita ovat esimerkiksi työttömyyden määrä kunnassa, kunnan kaksikielisyys ja vieraskielisyys ja kunnan syrjäisyys.

Peruspalvelujen valtionosuuden määrän kriteereistä säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (1704/2009). Tarkemmin perushintojen määrästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4.2 (2,5 pistettä)

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (1704/2009) säädetään harkinnanvaraisesta valtionosuuden korotuksesta (30 §). Säännöksen mukaan kunnan valtionosuutta voidaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan pykälän mukaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehdoksi on asetettu, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Suunnitelma tulee liittää valtionosuuden korotusta koskevaan hakemukseen. Valtionosuuden korotuksen myöntämiselle ja käytölle voidaan lain 30 §:n mukaan asettaa myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Valtionosuuden korotus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos suunnitelmaa tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu.

Valtioneuvosto päättää hakemuksesta harkinnanvaraisesta valtionosuuden korotuksesta (L 1704/2009, 48 §). On huomattava, että harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta voidaan myöntää vain valtion talousarvion rajoissa (30 §). Näin ollen valtioneuvoston mahdollisuus myöntää harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta riippuu eduskunnan talousarviopäätöksestä. Toki valtioneuvosto itse päättää siitä, sisällyttääkö se talousarvioesitykseen tällaista määrärahaa ja jos sisällyttää, niin kuinka paljon. Viime vuosina talousarvioon ei ole sisällytetty määrärahaa harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta varten.

4.3 (3,5 pistettä)

Vaikka nykyisessä laskennallisessa valtionosuusjärjestelmässä ei säännönmukaisesti tarkasteta sitä, ovatko yksittäisen kunnan saamat valtionosuudet käytetty juuri tiettyihin kohteisiin, liittyy valtionosuuspäätösten perusteena olevien tietojen oikeellisuuteen tiettyä valvontaa ja tarkastusta. Kuntalain (410/2015) 123 §:ssä säädetään erääksi kunnan tilintarkastajan tehtäväksi sen tarkastaminen, ovatko valtionosuuksien perusteista annetut tiedot oikeita. Valtiontalouden tarkastusvirastolla on puolestaan oikeus tarkastaa valtiolta varoja tai muuta taloudellista tukea tai etua saaneita kuntia sen selvittämiseksi, ovatko varojen tai muun taloudellisen tuen tai edun saamiseksi annetut tiedot oikeat, onko myöntämispäätöksessä määrättyjä ehtoja noudatettu ja onko varat tai muu taloudellinen tuki tai etu käytetty siihen tarkoitukseen, johon ne on annettu (laki valtiontalouden tarkastusvirastosta (676/2000), 2 §).

Valtionosuuksien valvonta- ja tarkastusvaltuuksia kuuluu myös valtiovarainministeriölle. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) mukaan valtiovarainministeriö voi esimerkiksi oikaista valtionosuuksia koskevissa päätöksissä ja tiedoissa olevan laskuvirheen. Valtiovarainministeriö voi myös määrätä kunnan palauttamaan perusteettomasti maksettu osa valtionosuudesta. (50 § ja 52 §)

Sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden ja kehittämishankkeiden osalta valtionapuviranomaisen tehtäviä ovat hoitaneet sosiaali- ja terveysministeriö sekä aluehallintovirastot (laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta (733/1992), 39 §). Näille toimijoille kuuluu tällöin myös valtionosuuksien sisäinen valvonta omalla toimialallaan. Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen (SOTE) myötä sosiaali- ja terveydenhuollon valvontatehtäviä hoitavat aluehallintovirastot sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, HE 15/2017 vp).

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 58 §:n mukaan valtionapuviranomainen päättää kunnan opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuustietojen oikeellisuuden toteamiseksi suoritettavista rahoituksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvista tarkastuksista. Valtionapuviranomaisina opetus- ja kulttuuritoimen alalla toimivat tilanteesta riippuen opetus- ja kulttuuriministeriö, aluehallintovirasto ja Opetushallitus (57 §). Opetus- ja kulttuuriministeriö voi antaa opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin liittyvän tiedon oikeellisuuden tarkastuksen Opetushallituksen tehtäväksi. Valtionapuviranomainen voi antaa tarkastuksen myös ulkopuolisen tilintarkastajan tehtäväksi. (58 §)

Tehtävä 5. (5 pistettä)**5.1 (2,0 pistettä)**

Monivuotisessa rahoituskehyksessä asetetaan Euroopan unionin vuotuisille menoille rajat useaksi vuodeksi kerrallaan. Kyse on siis yhtä talousarviovuotta pidemmän aikavälin menokehyksistä. Kehyksissä määritetään, miten paljon EU voi vuodessa käyttää määrärahoja yhteensä ja eri toimintaloja kohden. Rahoituskehykset ovat kattaneet yleensä seitsemän vuotta. Monivuotisella rahoituskehyksellä pyritään takaamaan, että unionin menot kehittyvät hallitusti sen käytettävissä olevien omien varojen rajoissa.

Keskeisiä säädöksiä, joissa EU:n monivuotisista rahoituskehyksistä säännellään, ovat Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (312 art.), EU:n varainhoitoasetus (966/2012) sekä neuvoston asetus (1311/2013) vuosia 2014–2020 koskevan monivuotisen rahoituskehymisen vahvistamisesta.

Euroopan unionin monivuotisilla rahoituskehyksillä on oikeudellista sitovuutta. Kehysten sisällöstä säännellään juridisesti sitovilla säädöksillä. Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksen (SEUT) 312 artiklassa, EU:n varainhoitoasetuksen (966/2012) 51 artiklassa sekä rahoituskehys-asetuksen (1311/2013) 3 artiklassa nimenomaisesti säädetään, että unionin talousarviossa on noudatettava monivuotista rahoituskehystä. Tässä suhteessa ne eroavat suomalaisista valtiontalouden kehyksistä, joiden sitovuus on ennen muuta poliittista ja tosiasiallista, ei niinkään juridista.

5.2 (3,0 pistettä)

Ulkoisen valvonnan puolella Euroopan tilintarkastustuomioistuimella on erittäin laaja valvonta- ja tarkastustoimivalta (Sopimus Euroopan unionin toiminnasta 287 art., EU:n varainhoitoasetus 966/2012, 159 ja 161 art.). Monivuotiset rahoituskehykset ja niiden noudattaminen voidaan katsoa kuuluvaksi tilintarkastustuomioistuimen valvontakohteisiin. Tilintarkastustuomioistuin on myös laatinut yleisempiä katsauksia monivuotisten rahoituskehysten toimivuudesta ja kehitystarpeista.

Komissio vastaa EU:n talousarvion valmistelusta ja varainhoidon sisäisestä valvonnasta (SEUT 314–319 art., EU:n varainhoitoasetus (966/2012), 38 art., 53 art., 58 art. ja 100 art.) Tähän sisäisen valvonnan alueeseen kuuluu myös huolehtiminen rahoituskehysten noudattamisesta vuotuisessa talousarvion valmisteluprosessissa. Euroopan parlamentti ja neuvosto puolestaan valvovat kyseisiä komission toimia, sillä parlamentti myöntää komissiolle talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden neuvoston suosituksesta (SEUT 319 art.).